

og de andre Behoere og C for Communen — faaer Borden for den Priis, som sættes paa den, at C faaer denne Priis for Borden, og at B Intet faaer; dette forekommer mig at være saaklart som Solen. Det forekommer mig imidlertid underligt at give en Lov, med den fulde Bewidsthed, at man derved siger til B: Du faaer ikke Noget af det, hvortil Du har personlig Ret, men Du faaer en Expectance derpaa, forsaavidt Du kan komme til at trænge til communal Understøttelse, eller forsaavidt Din Betsatning til Communen derved kan blive lavere, eller Sligt; men dette kan ikke hjælpe de B'er, om hvilke her er Tale, thi det er ikke alle de communale B'er i al Ewigheid, men visse bestemte communale B'er. Jeg kunde forstaae det, hvis man til denne Lov vilde føie en vis Auerkjendelse af Huusmændenes Ret, saaledes at en Commission, en Domstol med en vis Organisme skulde tage deres Ret, hvorefter Communen skulde udbetale dem, hvad denne nogenslunde kunde udgjøre, thi da havde man i det Mindste i Loven conserveret Udseendet af, at man ikke underkjendte den Ret, som er offentligt auerkjendt, men naar Loven kommer ud saaledes, som den nu er, sige vi ganske simpelt til Huusmændene: Vi vide, at Du har Ret, og at der tilkommer Dig Noget; men paa Grund af, at vi ikke vide, hvad denne Din Ret er værd, skal Du Intet have. Dette er ikke passende, og jeg kan ikke forstaae, hvad der kan bringe de ærede Bornholmere til at være saa ivrige derfor, thi om de faae denne Afgjørelse nogle Aar før eller senere, maa omtrent være det Samme; har man levet i dette Virvar fra 1832 til 1866, saa kan man vel ogsaa vente til 1867 eller 1868; det kan da ikke være saa forfærdeligt. Jeg synes, som sagt, det er underligt, at netop de Herrer ville bidrage til at faae en Lov gjenneført, der ligefrem nægter at give Folk Erstatning for Noget, som Domstolene have sagt, at de have Ret til at faae Erstatning for, ligegyldigt, af hvad Værdi dette Noget monne være, selv om det kun er 4 Skilling værd. Jeg vilde i det Mindste ikke bidrage dertil, hvis jeg var Bornholmer, jeg vilde da just paastaae, at der skulde findes et Middel, hvorved den Ret, som Vedkommende have faaet

ved Domstolene, kunde tages i Penge, hvilke man da skulde give dem. Dette er Maaden at anvende Expropriation paa; den bestaaer ikke i at sætte dem paa Døren, der have Ret, at sige til dem: Jeg har Magten, gaa udenfor, Du faaer ikke Noget; men den bestaaer tværtimod i at sige: Lad os see, hvad Din Ret omtrent kan være værd, skjøndt det kan være, at den kun er overmaade Lidet værd, og lad os da affjønne den paa den Maade, hvorpaa man i Almindelighed behandler det Slags Sager; Du kan da faae Meget eller Lidet, alt efter hvad der tilkommer Dig. De ærede Bornholmske Medlemmers Stilling i denne Sag er mig altsaa ubegribelig, men at den høitærede Indenrigsminister er led af den, kan jeg forstaae, og at det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), der har seet, at det har været saa længe med den efter de gode Raamindelser, han har givet, og nu tænker sig ind i den lange Række Processer, der kan komme af den, nu slyder den fra sig og siger: Lad dem stride, som de kunne, kan jeg ligeledes forstaae. Han er ikke Dommer, men tilmed Advocat, og seer at slippe igjennem saagodt, han kan. I det Hele at gaae ind paa en Sag, med Hensyn til hvilken vi vide, at Nogle derved betages deres Ret, og at sige om denne: Den er ikke noget værd, den blæse vi et Stykke, deri forekommer det mig, at vi have Uret.

Liebe: Det er ingenlunde nogen personlig Bemærkning, jeg vil gjøre, efter det sidste Foredrag, da jeg ikke troer, at en saadan er nødvendig; jeg reiser mig kun ligeoverfor det ærede Medlem fra Maribo Amts 1ste Valgkreds (Sue), der i stærkere Udtryk gjentog, hvad der allerede er sagt af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (C. Rimestad), at man i denne lille Lov vilde tilintetgjøre Privatets Rettigheder. Det kan jeg, ikke see. Jeg gad nok vide, hvorledes man vilde see sig istand til nærmere at betegne de Privates Rettigheder, om hvis Tilintetgjørelse Talen skulde være. Man vilde vel sagtens sige, at det er de Huusmænds der allerede ved Højesteretsdom af 1862 have havt en Dom for, at de ere berettigede til en vis Andeel, og at det er de Gaardmænds,